

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

ATA, Gästrikland, Ovansjö socken, Järbo kyrka

Kilström, Bengt Ingmar & Karlsson, Ann Mari, *Från Gästrikland 1988. Gästriklands kyrkor – medeltid möter nutid*, Gävle 1990

Kilström, Bengt Ingmar, *Järbo kyrka*, Strängnäs 1971

Länsmuseet Gävleborg: Ärendearkivet

Länsmuseet Gävleborg: Topografiska arkivet

Olsson, Ulrika, *Bårhus vid Järbo kyrka. Antikvarisk kontroll vid omläggning av spåntak*. Gävle 2004.

Riksantikvarieämbetet: Byggnadsregistret

Riksantikvarieämbetet: Kulturmiljöbild

Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1856	Järbos första kyrka tas i bruk.	Kilström 1971
1860	Kyrkan förstörs genom väldiga snömassor på taket. Arbetet med att bygga en ny kyrka startar. Ritningar uppförs av järnvägsingenjör, sedermera Gävles stadsarkitekt M.A. Spiering och eventuellt med inblandning av kapten L.E. Åhrman, anställd vid Statens järnvägsstyrelse. Timmermannen Erik Lundin leder arbetet. Kyrkan får ett tak klätt med takspån.	Kilström 1971, Byggnadsregistret, ATA
1862	Kyrkobyggnaden står klar för gudstjänstfirande.	Kilström 1971
1863	Kyrkan invigs.	Kilström 1971
1864	De timrade väggarna brädsås. Kulöranalys visar att fasadpanelen målas i en ljusgrå kulör med fönsterfoder och bågar i grått.	Kilström 1971, Länsmuseets ärende-arkiv
1866	Orgeln byggs av A.E. Zetterqvist.	Kilström 1971
1880	Kyrkklockor införskaffas och monteras i tornet. Kulöranalys visar att panel och fönster har grå kulör som avviker något från den ursprungliga färgen.	Kilström 1971, Länsmuseets ärende-arkiv
1905	Kyrkan restaureras under ledning av byggmästare A. Nisser, Söderhamn. Centralvärme installeras, en värmekammare läggs under korgolvet som samtidigt höjs. Det nedre korfönstret förenas med det övre sexkantiga fönstret. Orgelläktaren utvidgas. Bänkinredningen byggs om så att	Kilström 1971, Länsmuseets

	sidogångar åstadkoms. Innertaket spänns med juteväv med påklistrad papp. Interiören målas i en vit nyans med bröstning och fönster i beige. Kulöranalys visar att fasaderna målas ljusgrå.	ärende- arkiv
1914	Elektrisk belysning installeras.	Kilström 1971
1926	Kulöranalys visar att kyrkans fasader målas vita. Kyrkogården utvidgas i söder och öster enligt förslag av Gävles länsarkitekt Magnus Dahlander. Ett brunmålat bårhus med spåntak uppförs i det sydöstra hörnet.	Kilström 1971, Läns- museets ärende- arkiv
1933	Ett orgelharmonium införskaffas.	Kilström 1971
1936	Orgeln förnyas i sin helhet av J. Vesterlund.	Kilström 1971
1940- talets början	Kyrkogården utvidgas.	Kilström 1971
1944	En byggnadsbeskrivning i ett restaureringsprogram anger att kyrkans panel och fönsternickerier är vitmålade medan innerbågar och spröjs har en ljusbrun färg. Interiört har kyrkan ett obehandlat trägolv, vita väggar med bröstning och foder i beige. Korväggen, pelare och fackverkskonstruktion är beigea med vitaktiga schablondekorerade fyllningar. Taken är vitaktiga med listverk i vitt eller beige med enkel schablondekor. Läktarbarriär, –pelare samt bänkar är målade i beige. Orgeln är målad i vitt och guld. Predikstol med ljudtak är ljusbruna med förgyllda lister.	ATA
1948	Exteriören målas vit och tornets plåttäckning målas svart. Kyrkans portar byts ut mot nya dörrar av ek. Installation av nytt värmesystem.	Kilström 1971
1949	Nytt tornur installeras enligt ritning av Johan Eriksson, Järbo.	Kilström 1971
1952-53	Kyrkan restaureras efter förslag av Knut Nordenskiöld. Enligt annan uppgift sker restaureringen under ledning av arkitekt Georg Rudner. Bänkarna i östra korsarmen tas bort och ett dopkapell inrättas som skiljs från det övriga kyrkorummet med en låg barriär. Övriga bänkar moderniseras, förses med fotstöd, treväpplingarna på gavlarna ersätts av fästen för ljus och det reducerade antalet bänkar flyttas närmare koret. Innanfönstren ersätts av blyinfattade mindre fönster. Korfönstrets nedre del flyttas från södra korväggen till östra korsarmens vägg, den mellersta delen flyttas till sakristian och den övre, sexkantiga delen bibehålls på sin plats. En altarmålning av professor Olle Hjortzberg sätts upp på korfönstrets ursprungliga plats, mitt på södra väggen. Hela golvet i kyrkan höjs och läggs om och en ny trappa byggs i koret. Ett nytt altare ställs på ett podium, medan altarringen bevaras. Predikstolen förses med guldlistor. Ljudtaket sänks en dryg halvmeter, förses med ett innertak av koppar och en krans av dolda lampor monteras in. Pannrummet under sakristian grävs ut så ett våningsplan med kapprum åstadkoms och en dörröppning med kopparklädd port i kalkstensinfattning tas upp i östra sockeln. Taket i sakristian och skrudkammaren sänks. Taket i kyrkorummet avlägsnas från sin juteväv med påklistrad papp. Orgelläktaren byggs om med en högre barriär dekorerad med förgyllda träreliefer. Trapporna till läktaren tas bort och en ny trappa tas	Kilström 1971, Läns- museets ärende- arkiv, ATA

	upp från förrummet vid vapenhuset. Vapenhuset får nya innerdörrar. Kyrkorummets vägg- och takdekorationer målas över och interiören målas i en ljus enhetlig färgton. Det mer sparsmakade dekorationsmåleriet utförs av Yngve Lundström, Stockholm medan övriga måleriarbeten görs av Sven Hagström, Sandviken. Enligt annan uppgift har färgsättningen utförts av Uno Lundström. Kulöranalys visar att kyrkans fasader ommålas i vitt som avviker något från den föregående vita nyansen.	
1954	Orgeln byggs om och moderniseras.	Kilström 1971
1963	Ett nytt bisättningshus uppförs vid kyrkogårdens nordöstra hörn. Byggnaden ritas av arkitekt Sten Dalén och uppförs med vitputsad fasad och spåntak. Eventuellt kyrkogårdsutvidgning med minneslund. Tornkorset omförgylls.	Kilström 1971, ATA
1966	Kyrkans fasader skrapas och målas om. Kulöranalys visar att kyrkans fasader målas i en ny ljusgrå kulör på 1960- eller 70-talet. Eventuellt härstammar kulören från 1966 års restaurering.	ATA, Läns- museets ärende- arkiv
1970-tal	Restaurering av bårhusets spåntak.	Olsson 2004
1972	Kyrkans tak med svartplåt byts ut mot 0,6 mm plåttäckning, s.k. Dobelplåt.	ATA
1980	Kyrkans fasader sandblästras och målas om med linoljefärg. Uppgift om att kyrkan kommer att målas om i samma vita kulör som tidigare.	ATA
1993	Kyrkan målas återigen om i en vit kulör.	Läns- museets ärende- arkiv
Efter 1997	En läktartrappa byggs från kyrkorummet till läktarens östra del. Eventuellt byggs handikapp wc och städskrubb samtidigt.	Läns- museets ärende- arkiv
2004	Restaurering av bårhusets spåntak. Byte av rötskadade takfotsbrädor, syllstockar, panelbrädor och lister sker samtidigt. Byte av hängrännor och stuprör.	Olsson 2004
2005	Exteriör restaurering sker. Kyrkan skrapas, målas om och återfår den ursprungliga färgsättningen med ljusgrå fasadpanel och grå detaljer som fönsterfoder, fönsterbågar och pilastrar i linoljefärg. Trälagningar sker på panelfasad och timmerkonstruktion. Fönsterrenovering sker, jalousiluckorna nytillverkas, lacken på portarna avlägsnas för att i stället oljas. Nya stuprör med skarpa vinklar tillverkas. Tornaket målas om och korset omförgylls. Tornuren restaureras. Långhusets fotränna görs om. Arbetena kommer att fortsätta under 2006.	Läns- museets ärende- arkiv